

De toepassing van neutralisatie: Een vergelijking tussen voormalig jeugdige veelplegers en studenten

Thesis Pedagogische Wetenschappen

Universiteit Utrecht

Hester de Boer, 4161386

5-2-2017

Eerste begeleider: Ido Weijers

Tweede begeleider: Bernadette van de Rijt

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Abstract

The neutralization theory, developed by Sykes and Matza (1957), has played an important role in criminology, as it is one of the most popular theories in this field. In this study, twenty former youth delinquents are compared with twenty students regarding their use of neutralization. The difference in use of neutralization techniques and the process of neutralization were examined in this research. 20 semi-structured interviews were conducted among students ($M=22,9$) and 20 structured interviews among 20 former youth delinquents ($M=22,6$) from secondary data were used for comparison. No previous comparative research has been conducted regarding neutralization. Qualitative analysis showed that both groups used neutralization and that neutralization techniques were used differently among the groups. This suggest that having a criminal record can influence the use of neutralization. A possible subcategorization of neutralization techniques is given. Furthermore, this study has striven to provide an inelaborate scheme of the neutralization process, which previous research has failed to provide. Obtaining a 'fixed mindset' on a certain neutralization, is an important factor in the maintenance of the neutralization. Further research is needed, as this research suggests that neutralization plays an important role in understanding the processes underlying youth delinquency.

Keywords: neutralization theory, neutralization techniques, neutralization process, youth delinquency, comparative study.

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Inleiding

Het aantal jongeren tussen de 11 en de 25 jaar dat verdacht wordt van een misdrijf, is in de periode van 2007 tot 2015 gehalveerd (Landelijke jeugdmonitor, 2016). In 2015 zette de daling van criminaliteit onder jongeren door. Er werden minder jongeren verdacht van een misdrijf en slachtofferschap onder jongeren verminderde ten opzichte van voorgaande jaren. Van de 2,2 % jongeren die verdacht werd in 2015, was 66 % meerderjarig. Dit betekent dat de groep jongvolwassenen, 18 - 25 jaar, een relatief groot aandeel heeft in de jeugdcriminaliteit (Landelijke Monitor, 2016). Daarnaast zorgt een specifieke groep jeugdigen voor ernstige problemen: zogenoemde veelplegers. Een jeugdige veelpleger is “een jongere in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar tegen wie meer dan vijf processen-verbaal (waarop een inhoudelijke justitiële afdoening is gevolgd) zijn opgemaakt waarvan het laatste in de afgelopen 12 maanden” (*Richtlijn strafvordering jeugd*, 2016). Hoewel er geen cijfers bekend zijn over de omvang van de groep jeugdige veelplegers, is het percentage jongvolwassen zeer actieve veelplegers (18-25 j) in 2013 wel bekend. Acht op de 10.000 jongeren is een zeer actieve veelpleger (Beerthuizen, Tollenaar & van der Laan, 2016). Omdat deze twee groepen, de jongvolwassenen (18-25) en jeugdige veelplegers, relatief het grootste aandeel hebben in jeugdcriminaliteit, is het interessant om deze twee groepen verder te onderzoeken.

Om criminaliteit te verklaren, in dit geval specifiek jeugdcriminaliteit, zijn er veel etiologische theorieën ontwikkeld in de criminologie (Lanier, Henry & Anastasia, 2014). De neutralisatietheorie, ontwikkeld door Sykes en Matza (1957), is een vaak onderzochte theorie en is toegepast op vele vormen van criminaliteit (Maruna & Copes, 2005). De theorie verklaart jeugdcriminaliteit vanuit de aanname dat jeugddelinquenten conventionele normen wél geïnternaliseerd hebben. Daarom moeten zij, als zij crimineel gedrag vertonen, dit gedrag voor zichzelf neutraliseren. Er wordt een verklaring gegeven waarom dit onconventionele gedrag toch als conventioneel kan worden gezien. Vele studies hebben getracht de theorie te valideren, maar uiteenlopende resultaten zijn gevonden (Siegel, 2013). Verschillende aspecten van de theorie zijn echter waardevol bevonden. Waar het etiologische aspect van de theorie betwist blijft, wordt er veel waarde toegeschreven aan de validiteit van neutralisatietechnieken. Het gebruik van neutralisatietechnieken, verklaringen waarmee het onconventionele gedrag wordt geneutraliseerd, kan worden teruggevonden bij vrijwel iedereen (Maruna & Copes, 2005). Maruna en Copes (2005) pleiten daarom voor meer onderzoek naar de manier waarop deze neutralisatietechnieken worden toegepast en of dit verschilt onder groepen.

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

In dit onderzoek worden 20 voormalig jeugdige veelplegers vergeleken met 20 studenten, waarbij gekeken wordt naar het gebruik van neutralisatietechnieken. Voormalig jeugdige veelplegers zijn jongvolwassenen die 4 à 6 jaar geleden geregistreerd stonden als jeugdige veelpleger (Van Drie, Weijers, Prop en Huijer, 2013). Het beschrijven en het vergelijken van de toepassing van neutralisatietechnieken bij deviant gedrag van studenten en voormalig jeugdige veelplegers is van maatschappelijke relevantie. Meer begrip over de toepassing van neutralisatie kan leiden tot meer inzicht in het proces dat voorafgaat aan het vertonen van crimineel gedrag. Met deze kennis kan beleid, gericht op het voorkomen van recidive bij jongeren, verder ontwikkeld worden. Ook kan deze kennis worden ingezet in verschillende leefdomeinen van de jongere, zoals bij opvoeding, onderwijs en vrije tijdsbesteding. Hieronder wordt eerst het theoretisch kader uiteengezet, waarna de onderzoeksvraag gegeven zal worden.

Theoretisch kader

Etiologische theorieën hebben altijd centraal gestaan in de criminologie (Lilly, Cullen & Ball, 2015). In dit theoretische kader zal kort de ontwikkeling van etiologische theorieën besproken worden, waarna een overzicht zal worden gegeven van belangrijke theorieën over jeugddelinquentie. Tenslotte zal dieper worden ingegaan op de neutralisatietheorie van Sykes en Matza (1957).

Twee theoretische paradigma's, de klassieke school en de positivistische school, respectievelijk ontwikkeld gedurende de Verlichting en in de 19^e en 20^e eeuw, zijn belangrijke onderliggende fundamenten voor criminologische theorieën (Lilly, Cullen & Ball, 2015). De klassieke school zette zich af tegen de religieuze en spirituele verklaring voor criminaliteit. Het beeld van de misdadiger werd in deze school verlegd naar een rationeel persoon. Crimineel gedrag wordt bepaald door een kosten- en batenanalyse. De aanleiding van crimineel gedrag was het streven naar hedonisme, het streven naar genot in het leven. De hedonistische verklaring bleek echter niet toereikend genoeg.

De positivistische school ontwikkelde zich na de klassieke school en beargumenteerde dat biologische aanleg binnen het individu crimineel gedrag bepaalt. Om bepaalde biologische predisposities in kaart te brengen, werd er veel de nadruk gelegd op wetenschappelijk onderzoek. De positivistische school nam een deterministisch uitgangspunt in en ging uit van een 'geboren crimineel'. Dit paradigma was erg dominant in de criminologie tot de jaren '20 en '30, toen er verschuiving plaatsvond van het individu naar de sociale omgeving.

De drie grootste etiologische theorieën werden vanuit dit uitgangspunt ontwikkeld. Onder deze drie theorieën valt de differentiële-associatietheorie, ontwikkeld door Sutherland

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

(1947), de controletheorie van Hirschi (1969) en de straintheorie van Merton (1957). Vanuit de differentiële associatie wordt crimineel gedrag verklaard door het leren van onconventionele normen en waarden in de sociale context. De theorie gaat ervan uit dat crimineel gedrag wordt aangeleerd. De inhoud van wat aangeleerd wordt en in welke situatie dit gebeurt, is van belang. De controletheorie werd ontwikkeld vanuit de aanname dat niet iedereen crimineel gedrag vertoont. Het verschil tussen een persoon die geen crimineel gedrag vertoont en een persoon die wél crimineel gedrag vertoont, zou volgens Hirsch verklaard kunnen worden door het al dan niet hebben van bindingen met de omgeving. Bindingen met de omgeving zorgen ervoor dat de persoon geen crimineel gedrag vertoont, omdat hij deze bindingen niet wil kwijtraken. Latere uitbreidingen op deze theorie benadrukken ook het belang van sociale controle door deze bindingen. De straintheorie van Merton verklaart criminaliteit door sociale ongelijkheid. Er ontstaat een bepaalde spanning tussen wat de algemeen aanvaarde doelen zijn in een bepaalde cultuur en in hoeverre de persoon hieraan kan voldoen. Als het niet mogelijk is om deze doelen te realiseren, dan zal de persoon zich op een bepaalde manier aanpassen. Deze aanpassing kan leiden tot crimineel gedrag (Lilly, Cullen & Ball, 2015).

In de meeste theorieën over jeugddelinquentie in de 20^e eeuw stond sociaal leren centraal, zoals onder andere omschreven wordt in de differentiële-associatietheorie (Donker & Slotboom, 2015). Hierna verschoof de aandacht naar de controletheorie, waarbij bindingen centraal staan. Er is in deze theorieën echter weinig aandacht voor het individu. Daarnaast was er niet genoeg aandacht voor de ontwikkelingsprocessen die leiden tot crimineel gedrag. Zo is er onder adolescentie namelijk een plotselinge toename in delinquent gedrag, ook wel de *maturity gap* genoemd.

Mede naar aanleiding van deze kritiek ontwikkelde zich de ontwikkelings- en levensloop criminologie. Deze richt zich op de ontwikkeling van crimineel gedrag, de risicofactoren op verschillende leeftijden en de effecten van gebeurtenissen tijdens de levensloop (Farrington, 2003). Zo kan er een onderscheid worden gemaakt tussen delinquentie die in de kindertijd start en volhoudt tot en met adolescentie, *childhood-onset* delinquentie en delinquentie die start in de adolescentie en daarna afneemt, *adolescence-onset* (Moffitt, 1993). Belangrijke beïnvloedende factoren bij het stoppen met crimineel gedrag zijn onder andere het hebben van een relatie, werk en een goede relatie met ouders (Donker & Slotboom, 2015).

In dit onderzoek is er voor gekozen om voormalig jeugdige veelplegers en studenten te vergelijken aan de hand van de neutralisatietheorie. De neutralisatietheorie richt zich meer op

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

het individu en zet zich af tegen sociale leertheorieën. In dit onderzoek zal gekeken worden naar het proces van neutralisatie, waarbij ook de ontwikkeling hiervan wordt meegenomen. De neutralisatietheorie is zeer geschikt als raamwerk voor een vergelijking tussen studenten zonder een crimineel verleden en voormalig jeugdige veelplegers met een crimineel verleden, omdat iedereen in principe neutralisatie toepast (Maruna & Copes, 2005). De verschillen in neutralisatie kunnen gebruikt worden om mogelijke factoren te identificeren bij het stoppen met crimineel gedrag. Hieronder zal uitgebreider worden ingegaan op de neutralisatietheorie.

De neutralisatietheorie van Sykes en Matza (1957) is één van de meest populairste theorieën in de criminologie (Maruna & Copes, 2005). Zoals hiervoor benoemd, verklaart deze theorie jeugddelinquentie, in tegenstelling tot andere etiologische theorieën, vanuit de aanname dat jeugddelinquenten conventionele normen wél geïnternaliseerd hebben. Deze aanname onderbouwen Sykes en Matza met verschillende argumenten. Het belangrijkste argument is dat jeugddelinquenten zich schamen en zich schuldig voelen nadat ze zich deviant hebben gedragen. Sykes en Matza geven een mogelijke verklaring waarom jeugdigen deze conventionele normen dan toch schenden. Zij opperen dat wetgeving vaak meer richtinggevend is dan gebiedend. Wanneer de wetgeving meer richtlijnen bevat, ontstaat er meer flexibiliteit. Richtlijnen geven immers ruimte voor interpretatie en zijn gebonden aan condities. Deze flexibiliteit benutten de jeugddelinquenten op individueel niveau door gebruik te maken van zogenaamde neutralisatietechnieken. Binnen deze technieken worden bepaalde condities beschreven, waarbij deviant gedrag geaccepteerd is. Deze ‘condities’ worden echter niet door de samenleving als geldend erkend. Een voorbeeld van neutralisatie is dat een jongere een vermogensdelict neutraliseert door aan te geven dat de gedupeerde persoon ‘toch wel geld genoeg heeft’. Doordat de jongere door deze neutralisatie het gevoel heeft dat hij toch vasthoudt aan de conventionele normen, ontloopt hij zijn schuldgevoel en blijft zijn zelfbeeld intact. De neutralisatie kan zowel vóór als na het deviante gedrag plaatsvinden. Volgens Sykes en Matza (1957) wordt deviant gedrag deels voorspeld door neutralisatie. Er worden vijf neutralisatietechnieken aangedragen door Sykes en Matza: ontkenning van verantwoordelijkheid, ontkenning van schade, ontkenning van een slachtoffer, veroordeling van de veroordelers en beroep op hogere loyaliteiten

Er is veel onderzoek gedaan naar de neutralisatietheorie, zowel naar de toepassing op verschillende vormen van criminaliteit, als naar de validiteit van de theorie. Er is onderzoek gedaan naar de toepassing van de neutralisatietheorie bij o.a. *white collar crime* (Piquero, Tibbets en Blankenship, 2005), winkeldiefstal (Cromwell & Thurman, 2003), spieken onder studenten (Klein Schiphorst, 2010; McQuillan & Zito, 2011; Rettinger & Kramer, 2009),

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

illegaal downloaden (Moore & McMullan, 2009; Siponen, Vance & Willison, 2012), academische fraude en plagiaat (Meng, Othman, D'Silva & Omar, 2014) en recycling (Hansmann, Bernasconi Smieszek, Loukopoulos & Scholz, 2006). Uit deze onderzoeken zijn vooral nieuwe neutralisatietechnieken naar voren gekomen. Er is echter kritiek op de verschillende aangenomen neutralisatietechnieken (Maruna & Copes, 2005); sommigen zouden te veel op elkaar lijken of niet zonder elkaar voorkomen.

Verder onderzoek heeft zich gericht op het verband tussen neutralisatie en het stoppen met deviant gedrag (Maruna, 2004), waarbij naar voren is gekomen dat neutralisatietechnieken ook ingezet kunnen worden door een delinquent bij het stoppen met criminaliteit. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar hoe de neutralisatietheorie kan worden ingezet in beleidsvorming (Barlow, Warketin, Ormond & Dennis, 2013; Copes, Vieraitis & Jochum, 2007). Uit het onderzoek van Topalli (2005) is gebleken dat jeugddelinquenten ook hun goede gedrag kunnen neutraliseren. Hij ontdekte dat de normen van meerdere onderzochte jeugddelinquenten afweken van de normen die gelden in de samenleving. De jeugddelinquenten bleken conventioneel gedrag, wat niet past bij hun normen en waarden, te neutraliseren. Een voorbeeld van een 'omgekeerde' neutralisatie is als een persoon het feit dat hij belasting betaalt, probeert goed te praten naar zijn omgeving.

Kritiek op bovenstaande onderzoeken is dat er niet getracht is de theorie te valideren. Onderzoek dat zich wél heeft gericht op het valideren van de theorie vindt hiervoor veelal een bescheiden bewijs (Morris & Copes, 2016). Vaak wordt de conclusie getrokken dat neutralisatie niet de primaire criminaliteit kan verklaren, maar secundaire criminaliteit (Maruna & Copes, 2005). Hiermee wordt bedoeld dat de toepassing van neutralisatie crimineel gedrag niet veroorzaakt, maar dat het een rol speelt bij het blijven vertonen van crimineel gedrag.

Christenen (2010) heeft een belangrijke beperking geïdentificeerd bij onderzoek naar neutralisatie. Vanuit de theorie wordt beredeneerd dat een persoon onwetend is van de 'onjuistheid' van zijn opgestelde condities. Vanuit de theorie wordt beredeneerd dat de condities die de persoon voor zichzelf gesteld heeft niet goedgekeurd worden door de samenleving. Bij het interpreteren van neutralisatie worden er daarom de aanname gedaan dat er consensus heerst in de samenleving met betrekking tot de grenzen van deviant. Bij deze aanname is voorzichtigheid geboden. Als de condities die een persoon voor zichzelf heeft gesteld echte morele richtlijnen voor hem/haar zijn, is er namelijk geen sprake van neutralisatie. De onderzoeker zal dit bij het interpreteren van neutralisatie in ogenschouw moeten houden. Er zal in dit onderzoek aandacht worden besteed aan deze beperking.

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Daarnaast is er specifiek op de theorie van Sykes en Matza (1957) kritiek gekomen. In de theorie is de timing van neutralisatie niet uitgewerkt, wat kritiek heeft opgeleverd van o.a. Hirschi (1969). Hij beargumenteert dat de theorie geen functie heeft als het gedrag pas na de gebeurtenis wordt geneutraliseerd. Dan is het geen neutralisatie, maar ‘gewoon’ goedpraten. Vito en Maahs (2012) zetten uiteen dat als neutralisatie na de gebeurtenis wordt gebruikt, criminelen in hun gedrag worden versterkt. Mede hierom zou de neutralisatietheorie secundaire deviantie voorspellen

Na vijf decennia van neutralisatie-onderzoek is naar voren gekomen dat in principe iedereen neutraliseert en dat toekomstig onderzoek zich moet richten op de context waarin dit gebeurt (Maruna & Copes, 2005). Tevens is er meer kennis nodig over de rol van achtergrond in de toepassing van neutralisatie. Meer beschrijvend onderzoek is dus nodig. Er is vrijwel geen onderzoek gedaan die groepen met verschillende achtergronden vergelijkt in het gebruik van neutralisatie.

Onderzoeksvraag

In dit onderzoek worden twee groepen met een groot verschil in achtergrond vergeleken, voormalig jeugdige veelplegers en studenten, op de toepassing van neutralisatie. Jongvolwassenen en jeugdige veelplegers zouden het grootste aandeel hebben in jeugdcriminaliteit. In dit onderzoek zijn voormalig jeugdige veelplegers geselecteerd vanwege hun crimineel verleden en studenten omdat zij binnen de categorie jongvolwassenen vallen. Zoals hierboven besproken, is er meer beschrijvend onderzoek nodig naar welke rol achtergrond speelt in neutralisatie en naar de context waarin neutralisatietechnieken worden toegepast. In dit onderzoek wordt achtergrond gedefinieerd als het verschil in het al dan niet hebben van een crimineel verleden. De ‘context’ wordt gedefinieerd als de situatie waarin de neutralisatie wordt toegepast en in combinatie met welk deviant gedrag het wordt gebruikt. Onder deviant gedrag wordt normovertredend gedrag verstaan. Door twee groepen met een verschillende achtergrond te vergelijken, waarbij gekeken wordt naar de contexten waarin de neutralisatie toegepast wordt en naar de toepassing van neutralisatie, wordt mogelijk diepere kennis vergaard over het neutralisatieproces. De onderzoeksvraag luidt: “Hoe en waarin verschillen studenten en voormalig jeugdige veelplegers van elkaar in de toepassing van neutralisatie?” In deze onderzoeksvraag wordt verondersteld dat beide groepen neutralisatie zullen toepassen, in lijn met de wetenschappelijke consensus dat in principe iedereen neutralisatie toepast (Maruna & Copes, 2005). Of deze veronderstelling terecht is, wordt echter wel behandeld in de eerste deelvraag die is opgesteld bij de onderzoeksvraag: “Wordt neutralisatie toegepast bij beide groepen?”. Daarna worden de volgende twee deelvragen

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

behandeld: “Hoe verschillen de groepen van elkaar in welke neutralisatietechnieken er worden toegepast?” Hierbij wordt gekeken naar hoe de neutralisatietechnieken worden ingezet, bij welke gedragingen en of er verschillen zijn in hoe de neutralisatie wordt ingevuld. Bij de studenten wordt ook de volgende vraag gesteld: “Wat zijn factoren die meespelen bij het neutralisatieproces en hoe komt het neutralisatieproces tot stand?” Bij het neutralisatieproces wordt vooral gekeken naar wanneer de neutralisatie plaatsvindt (de timing) en hoe de neutralisatie verder verloopt.

Methode

Type onderzoek

Dit onderzoek is kwalitatief van aard, om het proces en het gebruik van neutralisatie zo goed mogelijk in kaart te brengen. Om meer inzicht te krijgen in neutralisatie is gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. Ondanks dat de neutralisatietheorie is gebruikt als raamwerk, heeft dit onderzoek een meer inductieve benadering (Neuman, 2014). Vanuit de interviews met de voormalig jeugdige veelplegers en studenten is namelijk getracht een beter beeld te kunnen schetsen over neutralisatie bij deze twee groepen.

Populatie-omschrijving

Er zijn in dit onderzoek in totaal 40 mannelijke respondenten. De onderzoeker heeft 20 mannelijke studenten geïnterviewd en daarnaast is er gebruik gemaakt van secundaire data uit het onderzoek van Van Drie, Weijers, Prop en Huijer (2013), waarbij 21 mannelijke voormalig jeugdige veelplegers zijn geïnterviewd. Eén interview van de voormalig jeugdige veelpleger is niet meegenomen in dit onderzoek, omdat deze ontkende dat hij ooit deviant gedrag heeft laten zien. Hierdoor was dit interview niet bruikbaar. De gemiddelde leeftijd van de mannelijke studenten was 22,9 jaar, binnen een range van 18-26 jaar. Twee studenten hadden een tussenjaar, 17 studenten volgden wetenschappelijk onderwijs en één student volgde hoger beroepsonderwijs. De twintig studenten kwamen van de Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht, Universiteit van Amsterdam of van de Vrije Universiteit Amsterdam. De gemiddelde leeftijd van de 20 voormalig jeugdige veelplegers was 22,6 jaar, binnen een range van 18-23 jaar. Zes voormalig jeugdige veelplegers hadden als hoogste opleiding middelbaar beroepsonderwijs afgerond, 11 basisschool onderwijs, 2 voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs en één had geen opleiding afgerond. Van deze twintig voormalig jeugdige veelplegers waren 6 gestopt en 14 niet gestopt met het plegen van delicten.

Steekproef

De secundaire data zijn verkregen uit het onderzoek van Van Drie, Weijers, Prop en Huijer (2013). In dit onderzoek zijn voormalig jeugdige veelplegers benaderd via

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

tussenpartijen zoals Reclassering Nederland, Victas en Dienst Justitiële Instellingen. Na contact te hebben gelegd, werden contactpersonen als *gatekeepers* gebruikt om de respondenten te werven. Omdat jongeren uit deze doelgroep moeilijk benaderbaar zijn, is deze secundaire bron erg waardevol gebleken.

Om 20 mannelijke studenten te werven is gebruik gemaakt van de *convenience* steekproef. De onderzoeker heeft zijn eigen netwerk gebruikt (Neuman, 2014). Daarnaast is gebruik gemaakt van de *snowball* methode. De respondenten is gevraagd of zij mannelijke studenten kenden die mee wilden doen aan het onderzoek.

Dataverzameling en data-analyse

Dataverzameling. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een secundaire bron, waarvan 20 semigestructureerde interviews zijn gebruikt. Daarnaast zijn er 20 semigestructureerde interviews afgenomen bij mannelijke studenten. Er is een topiclijst opgesteld waarbij gevraagd is naar de achtergrond van de respondent, zijn ‘deviante gedrag’ en het gebruik van neutralisatietechnieken (zie bijlage 1). Zoals eerder genoemd is een belangrijke beperking bij onderzoek naar neutralisatie dat de onderzoeker de respondent verkeerd kan interpreteren. Dit is getracht te verminderen door te vragen naar de normen en waarden van de respondent ten aanzien van zijn eigen deviante gedrag. Met behulp van de controlevraag: “Vind je dat iedereen dit zou mogen doen?” en door de respondent direct te vragen naar zijn neutralisatietechnieken, heeft de onderzoeker dit proberen te ondervangen. Tijdens de dataverzameling is er gebruik gemaakt van de constante vergelijkende methode (Decorte & Zaitch 2010). Bij deze methode wordt het verkrijgen van de data en het analyseren van de data afgewisseld. Door deze methode kon beter ingespeeld worden op interessante bevindingen.

Data-analyse. De interviews zijn opgenomen, getranscribeerd en later gecodeerd met behulp van NVivo. Door verbanden te leggen en te zoeken naar patronen en thema’s is getracht de onderzoeksvraag te beantwoorden. De codes zijn gestructureerd in een codeboom (zie bijlage 2) om een overzichtelijk beeld te krijgen. Bij de analyse is er ook gebruik gemaakt van attributies, een functie in NVivo. Door attributies aan te geven, bijvoorbeeld leeftijd of het hebben van een strafblad, was het mogelijk om combinaties te vinden tussen bepaalde factoren en het gebruik van neutralisatie (Boeije, 2010).

Validiteit en betrouwbaarheid

Kwalitatief onderzoek kampt vaak met beperkingen op gebied van validiteit en betrouwbaarheid (Decorte & Zaitch 2010). Omdat er vaak gebruik wordt gemaakt van een kleinere steekproef, zijn de resultaten moeilijk generaliseerbaar. Ook in dit onderzoek is de

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

steekproef te klein om te generaliseren. De validiteit bij kwalitatief onderzoek wordt echter vaak beoordeeld aan de mate waarin de werkelijkheid waarheidsgetrouw wordt geïnterpreteerd en geschetst (Decorte & Zaitch 2010). Zoals eerder genoemd is getracht een zo objectief mogelijk beeld te geven van de neutralisaties bij de respondenten. Door de toevoeging van de controlevraag “Vind je dat iedereen dit zou mogen doen?” en door de respondent tijdens het interview in te lichten over het onderzoek wordt getracht de werkelijkheid waarheidsgetrouw te schetsen.

Daarnaast is er gebruik gemaakt van de *convenience* steekproef, waardoor een selectiebias kan ontstaan (Neuman, 2014). Dit kan mogelijk een verkeerd beeld hebben gegeven. Er wordt echter, zoals hierboven genoemd, niet getracht de resultaten te generaliseren. De resultaten geven een uniek beeld van neutralisatie bij een moeilijk benaderbare doelgroep, voormalig jeugdige veelplegers en bij een groep met een geheel andere achtergrond.

Resultaten

In dit onderzoek zijn drie deelvragen opgesteld om de onderzoeksvraag: “Hoe en waarin verschillen studenten en voormalig jeugdige veelplegers van elkaar in de toepassing van neutralisatie?” Deze deelvragen zijn getracht te beantwoorden aan de hand van de analyse van 40 semigestructureerde interviews. Eerst zal er worden ingegaan op de eerste deelvraag: “Wordt neutralisatie toegepast in beide groepen?”, daarna wordt de tweede deelvraag behandeld: “Hoe verschillen de groepen van elkaar in welke neutralisatietechnieken er worden toegepast?” en tenslotte wordt de derde deelvraag besproken: “Wat zijn factoren die meespelen bij het neutralisatieproces en hoe komt het neutralisatieproces tot stand?” De laatste twee deelvragen worden besproken aan de hand van belangrijke thema’s die zijn geïdentificeerd.

1. “Wordt neutralisatie toegepast in beide groepen?”

Alle respondenten hebben neutralisatie toegepast gedurende het interview. In alle 40 interviews is namelijk meer dan één neutralisatietechniek gevonden. De studenten geven aan dat ze neutralisatie vaak toepassen in hun dagelijks leven. De studenten hebben frequenter neutralisatie toegepast in de interviews, maar dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat in deze interviews expliciet gevraagd is naar neutralisatie.

2. “Hoe verschillen de groepen van elkaar in welke neutralisatietechnieken er worden toegepast?”

De respondenten hebben 10 verschillende neutralisatietechnieken gebruikt. Deze worden besproken op volgorde van meest naar minst gebruikt. Hierna zal worden aangegeven

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

hoe deze technieken worden toegepast door de studenten en de voormalig jeugdige veelplegers. De neutralisatietechnieken die worden gebruikt zijn: ontkenning verantwoordelijkheid, ontkenning schade, ontkenning slachtoffer, claim normaal te zijn, ontkenning noodzaak van de wet, beroep op hogere loyaliteiten, metafoor van de ledger, ontkenning negatieve intenties, rechtvaardigheid bij vergelijking, veroordeling van de veroordelaars. Deze zullen kort na elkaar besproken worden en er zal aangegeven worden op welke manier de respondenten deze technieken toepassen en bij welke gedragingen. Er wordt niet ingegaan op de verschillen in frequentie van het gebruik van de technieken, aangezien dit een vertekend beeld weergeeft. Bij de studenten is namelijk expliciet gevraagd naar deze technieken, wat bij de voormalig jeugdige respondenten niet het geval was. Er zal ook kort worden ingegaan op omgekeerde neutralisaties en twijfelgevallen.

Ontkenning van verantwoordelijkheid

“Je hebt eigenlijk geen keus. Je hebt geen inkomen, je hebt geen werk, je hebt geen school. Je hebt niks, wat moet je doen? (Abas, voormalig jeugdige veelpleger) “

Met deze neutralisatietechniek ontkent of minimaliseert de persoon zijn aandeel in de verantwoordelijkheid (Sykes & Matza, 1957). Het gedrag wordt toegeschreven aan bepaalde situationele factoren. Bij de quote hierboven wordt de verantwoordelijkheid buiten de persoon zelf gelegd. Hij geeft aan dat hij eigenlijk geen andere keus heeft dan crimineel gedrag te vertonen.

Beide groepen gebruiken deze ontkenning vaak, maar deze wordt exceptioneel veel gevonden onder de voormalig jeugdige veelplegers. Het wordt vaak gebruikt bij het wel/niet stoppen met criminaliteit en als verklaring voor hun gehele criminele carrière. De redenen die de voormalig jeugdige veelplegers gebruiken bij deze techniek zijn veelal dat ze gedwongen zijn door een gebrek aan inkomen, verkeerde vrienden, de wijk waarin ze opgroeien en karakter. Respondent Michael (voormalig jeugdige veelpleger): *“Maar misschien zit het gewoon in me dat ik toch zoiets nog moet blijven doen.”* Interessant is dat jongeren die zijn gestopt met delinquent gedrag de ontkenning van verantwoordelijkheid over hun criminele verleden blijven gebruiken.

De studenten gebruiken deze neutralisatietechniek relatief minder. Wanneer ze deze techniek toepassen is dit in combinatie met illegaal downloaden. Meerdere studenten wijten hun gedrag aan het niet werkende systeem van betaald downloaden. Hierbij zegt één student: *“Ehm, maar dat is bij mij ook weer een principekwestie, als het bij eh illegaal downloaden is voor mij zeg maar de beste dienst. Vroeger had je geen x moest je bij x nummer voor nummer kopen, ik vond dat gewoon niet werken. (Marcel, student)”* Het gebrek aan geld onder

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

studenten wordt ook aangehaald: *“want het probleem is dat het gewoon ja- dat is ook wel een beetje kort door de bocht, maar er zijn gewoon veel studenten die het een beetje krap hebben die gewoon moeten lenen, ja die zit er zo van: Dat is toch weer 10 extra in de maand en die blijven dan met het downloaden. (Niels, student)”*

Ontkenning van schade

“Ik denk dat ik vroeger al besepte dat 20 euro niet zo heel veel voor m’n ouders is en uh dat daardoor ja moreel gezien niet zo heel veel uitmaakt. (Koen, student)”

Bij gebruik van deze neutralisatietechniek ontkent de persoon dat iemand schade is toegebracht door zijn gedrag (Sykes & Matza, 1957). Hij ontkent of minimaliseert deze schade zodanig, dat het niet zo erg is wat hij heeft gedaan. Onder studenten wordt deze techniek juist exceptioneel veel gebruikt. Zij passen deze techniek vooral toe op diefstal, illegaal downloaden en overtredingen zoals te hard rijden, zonder licht rijden, niet fietsen in het park e.d.: *“Ehm, ja ligt er ook een beetje aan wat voor verkeersbord. {...} Maar om eh iets kleins mee te nemen, wat niet echt heel erg belangrijk is dan heb ik zoiets van ja weet je: dit kan wel. Ja voorrangsweg. (Tom, student)”* Deze techniek komt ook voor bij plagiaat.

De voormalig jeugdige veelplegers passen deze techniek minder toe dan ontkenning van verantwoordelijkheid. Zij passen ontkenning van schade toe op vermogensdelicten zoals heling, diefstal en overvallen. Een voormalig jeugdige veelpleger neutraliseert heling door: *“als ik daar niemand pijn mee doe, niemand huilt erom en niemand heb er last van, nou, ‘So what. (Roel, voormalig jeugdige veelpleger)”*

Ontkenning slachtoffer

“Nou, op zich vond ik het rechtvaardig, wat ik gedaan had. Omdat die jongens mij lastig vielen met m’n moeder en ze wisten van de situatie, {...}nog steeds vind ik het... terecht is een beetje dubbel, maar {...} maar aan de andere kant, heb ik zo zoiets van, boontje komt om z’n loontje. (Jordan, voormalig jeugdige veelpleger)”

Met de techniek ontkenning van slachtoffer, is het slachtoffer eigenlijk de ‘boosdoener’ (Sykes & Matza, 1957). Het gedrag wordt geneutraliseerd door de redenatie: het slachtoffer het heeft verdiend. Deze techniek komt het meest voor bij geweldsdelicten. In beide groepen zijn er respondenten die het slachtoffer ontkennen. In de quote hierboven zie je duidelijk dat de respondent redeneert dat de slachtoffers het ernaar gemaakt hadden. De techniek wordt ook toegepast bij oplichting door één student. Hij redeneert: *“{...} later dachten we ineens van oh maar het is best wel lullig om te doen. En toen zeiden we ja maar, toen dachten we is het wel zo? Maar eigenlijk ook niet, want ze zijn gewoon super dom. (Simon)”* Het slachtoffer heeft het verdiend, want hij had maar beter moeten opletten.

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Claim van het normaal zijn

“Heel-heel Utrecht fietst ook door rood he! Het is niet wat ik alleen doe. Ik bedoel ik heb nog nooit echt een fietser echt zien wachten, terwijl dat niet hoefde zeg maar. Ja het- je ziet ze wel dat zijn gezinnetjes en dat zijn ouders die hun kindjes moeten leren van: je mag niet door rood rijden. Verder niemand.(Stijn, student)”

Deze neutralisatietechniek is de eerste techniek die niet geïdentificeerd is door Sykes en Matza (1957). Coleman (1985) heeft deze later toegevoegd. De persoon neutraliseert zijn gedrag door aan te dragen dat iedereen het doet. Deze techniek wordt vooral gebruikt door de studenten bij kleine overtredingen zoals door rood rijden, zonder licht fietsen en wildplassen. Daarnaast wordt deze techniek ook gebruikt bij door hen zelf aangegeven immoreel gedrag zoals liegen en het schenden van religie: *“omdat andere neven van mijn eigen familie dat ook gewoon deden en dan dacht ik oke ja: zij doen het ook. (Adam, student)”*

De voormalig jeugdige veelplegers gebruiken deze neutralisatietechniek niet vaak, maar als ze het doen gaat om wat normaal is in hun eigen omgeving en niet om wat normaal is in de maatschappij. Een voorbeeld van een voormalig jeugdige veelpleger met betrekking tot zijn omgeving: *“Het was normaal, [vermogensdelicten] gebeurde overal. Ik zag het iedereen doen, in Zuilen, waar ik woonde. Dat was in 2004, 2005, zoiets. Bijna iedereen die ik kende deed het. Daar schrok ik niet van, omdat het normaal was.(Mohammed)”*. De techniek wordt toegepast bij het neutraliseren van de criminele carrière en vermogensdelicten.

Ontkenning van de noodzaak van de wet

“Ik ga gewoon kijken van komt er wat aan en dan ga ik dus. Dat zie ik niet zozeer als overtreding, maar meer van: ik kan dit efficiënter regelen. Ik moet ergens van punt a naar b en dan ja. (Theo, student)”

Door deze neutralisatie te gebruiken, wordt eigenlijk ontkent dat het nodig is om dat bepaalde gedrag te verbieden. Ook deze neutralisatietechniek is later toegevoegd door Coleman (1985). Vooral de studenten neutraliseren veel verkeersovertredingen met deze techniek. Dit is bij de voormalig jeugdige veelplegers minder, maar deze betitelen hun gedrag vaak als ‘dom’: *“Alleen die domme dingen dat je wordt gepakt voor rijbewijs enzo. Ja, ze zijn echt...(Abas)”*. Bij het labelen van dit gedrag als ‘dom’, wordt enigszins ontkent dat dit gedrag verboden is bij wet. Deze neutralisatietechniek komt ook vaak voor onder het thema ‘twijfelgeval’. Deze wordt later besproken.

Beroep op hogere loyaliteiten

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

“Laat ik het zo zeggen als ik hun zou zien knokken dan zou ik er eerder aan meedoen, ook nu nog, als is het maar omdat ik hun dan toch wil helpen zeg maar. (Roel, voormalig jeugdige veelpleger)”

Deze neutralisatietechniek, ontwikkeld door Sykes en Matza (1957), wordt gebruikt om het gedrag te neutraliseren door zichzelf te beroepen op belangrijkere loyaliteiten. Deze techniek wordt vooral gebruikt door de voormalig jeugdige veelplegers. In deze neutralisatie wordt de loyaliteit vaak geplaatst bij de vriendengroep. De morele codes van vriendschap worden dan als hoger gezien dan die van de maatschappij. De techniek wordt vooral gebruikt bij geweldsdelicten. Een belangrijke redenatie binnen deze neutralisatie is het meevechten met je vrienden als dit nodig is: *“Maar ja, dat hadden ze ook bij mijn vriend gedaan, dus ja en ik laat ook mijn vrienden niet slaan natuurlijk. (Michael, voormalig jeugdige veelpleger)”*

Metafoor van de ledger

“Ik weet ook dat ik dat doe een band heel erg leuk vind ehm een of computerspellen heel goed vind dat ik er dan wel echt geld aan besteed. Maar zeker nu ik student ben en niet veel geld heb (...) (Rutger, student)”

De metafoor van de ledger techniek is ontwikkeld door Klockars (1974). Hierbij neutraliseert de persoon zijn deviante gedrag door aan te geven wat hij allemaal wél goed heeft gedaan. Hierom, redeneert de persoon, kan hij wel een keertje iets fout doen, want ‘normaal’ doet hij wél altijd het goede. Deze techniek wordt alleen teruggevonden onder de studenten en wordt gebruikt in combinatie met downloaden, diefstal en door henzelf aangegeven immoreel gedrag zoals niet-vegetarisch eten. Eén respondent gaf aan dat hij niet-vegetarisch eten neutraliseert door: *“Ik doe al zo veel, andere dingen. (Reinier, student)”*

Ontkenning negatieve intenties

“Zoiets als een glas, zo duur is het ook weer niet en het is ook gewoon een beetje een grap. (Nathan, student)”

Deze neutralisatietechniek houdt in dat het deviante gedrag wordt afgedaan als een grapje (Maruna & Copes, 2005). Het heeft niet de intentie om deviant te zijn en is daarom niet erg. Ook deze techniek wordt voornamelijk teruggevonden onder de studenten. Zo neutraliseren studenten verschillende vormen van diefstal: *“Ik denk als het maar onschuldig blijft, als het ware{..} doe je gewoon een beetje voor de gein met vrienden omdat je iets meepakt of zo. (Nathan, student)”* Daarnaast wordt het vaak gebruikt bij kattenkwaad. Onder voormalig jeugdige veelplegers wordt het gebruikt als neutralisatie waarom deviantie in groepen minder erg is. Een voormalig jeugdige veelpleger geeft aan bij vandalisme: *“Negen*

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

van de tien dingen doe je niet alleen zo maar, snap je? Je kan niet in je eentje een fiets in de gracht gooien, dat doe je niet. Dat is niet leuk. (Roel) ”

Rechtvaardigheid bij vergelijking

“Wat ik allemaal gedaan heb, uhm diefstal, geweldsdelicten, ja en vernielingen, uh bedreigingen, ja gewoon allemaal akelige dingen. Maar niet echt grote incidenten ofzo, geen overvallen, geen verkrachtingen of ja zware delicten zeg maar (Bobbie, voormalig jeugdige veelpleger)”.

Deze neutralisatietechniek wordt gebruikt om het gedrag minder erg te laten lijken door het te vergelijken met, in hun ogen, kwalijker gedrag of ergere personen (Cromwell & Thurman, 2003). De techniek wordt vooral teruggevonden onder de voormalig jeugdige veelplegers en wordt gebruikt om hun gehele criminele carrière te neutraliseren. Eén voormalig jeugdige veelpleger zegt over inbreken in lege huizen: *“Nee, de meeste mensen die in gaan breken als er mensen thuis zijn, dan zijn het meestal junkies die dat doen. Die bij die oude vrouwtjes enzo, wat ze laten zien op tv. Dat kan gewoon echt niet. (Abas)”*

Veroordeling van de veroordelaars

“Laten we eerlijk wezen, ik denk als je een goeie officier van justitie vraagt om voor een ton een gestolen tv naar een plek te brengen, dat ie hem gelijk inlaadt. Gelijk! Hup, wat zit daar allemaal tussen? Pedo's, valse facturen, weet ik veel wat ze allemaal doen joh. (..)overal lichten ze de boel op, dat maakt niet uit. (Roel, voormalig jeugdige veelpleger)”

Deze neutralisatietechniek van Sykes en Matza (1957), wordt gebruikt om de aandacht van zichzelf te verplaatsen naar de veroordelaars die net zoals hij zijn. Deze techniek wordt vooral gebruikt onder de voormalig jeugdige veelplegers bij verschillende delicten: heling, diefstal, geweld en gehele criminele carrière.

Omgekeerde neutralisatie

De bovengenoemde neutralisatietechnieken waren allemaal neutralisaties van onconventioneel gedrag. De neutralisaties die nu kort besproken worden zijn omgekeerd. Bij deze neutralisaties wordt in bepaalde mate conventioneel gedrag geneutraliseerd (Topalli, 2005). Bij de studenten komt naar voren dat nu ze student zijn, ze iets minder braaf willen zijn. Dit uit zich in: *“alleen pas sinds de universiteit dat ik denk dat van: nah dit [deviant gedrag]is leuk om meer te doen. (Tom, student)”* en *“eigenlijk meer het gevoel dat ik niet altijd de brave jongen wil zijn.(Tom, student)”*. Dit resulteert in neutralisaties naar de onderzoeker: *“Uh, maar nu heb ik een abonnement op x en op x dus ik doe nu alles legaal en ik betaal ervoor. Erg he? (Koen, student).*

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

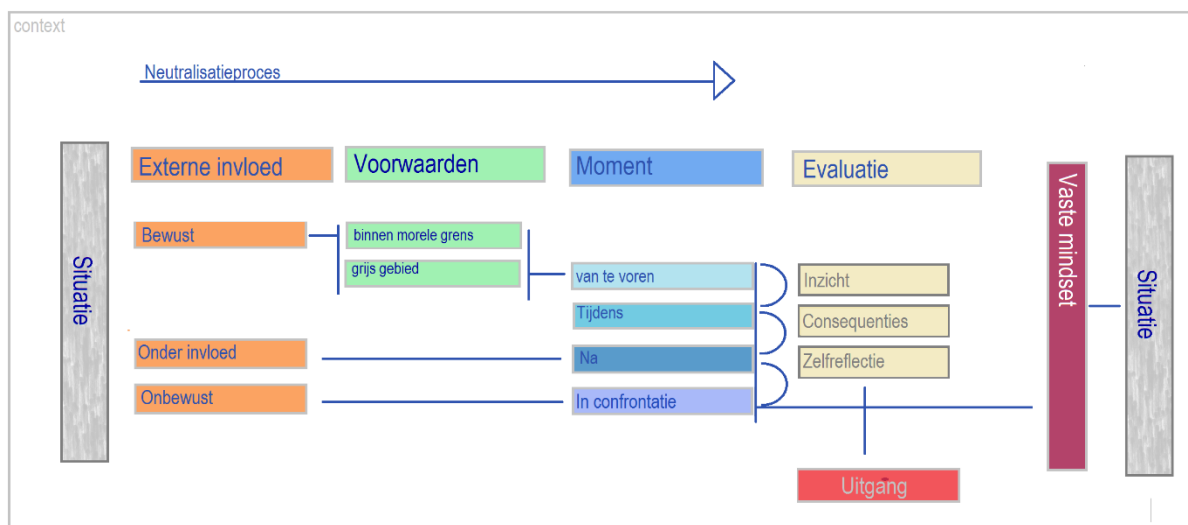
Bij voormalig jeugdige veelplegers worden deze omgekeerde neutralisaties ook gebruikt, waarbij één voormalig jeugdige veelpleger het als volgt omschrijft: *“Ik weet dat het fout is, maar weet je, wij leven een beetje in de omgekeerde wereld, goed is fout en fout is goed. (Mohammed)”*

Twijfelgeval

Door bij de studenten de controlevraag “Vind je dat iedereen dat zou mogen doen?” te stellen, komen er twijfelgevallen aan het licht. Hiermee wordt bedoeld dat bepaalde verklaringen, die als neutralisaties geassocieerd zouden kunnen worden, nu als twijfelgeval geassocieerd zijn. Deze verklaringen zouden mogelijk de normen en waarden van de respondent kunnen weergeven. Een voorbeeld hiervan is: *“Ik vind het veel belangrijker dat je gewoon goed oplet in het verkeer, dan dat je eh die regeltjes stipt volgt (Marcel, student)”*. Bij deze verklaringen stemmen de respondenten in met de controlevraag. De meeste verklaringen die nu onder twijfelgeval geassocieerd zijn, worden zonder de controle vraag onder de neutralisatietechniek ‘ontkenning van de noodzaak van de wet’ geassocieerd. Verkeersovertredingen en illegaal downloaden vallen het vaakst onder deze noemer.

3. Wat zijn factoren die meespelen bij het neutralisatieproces en hoe komt het neutralisatieproces tot stand?

Bij deze deelvraag wordt gekeken naar het neutralisatieproces. Omdat er tijdens de interviews met de studenten is ingegaan op neutralisatieproces en tijdens de interviews van voormalig jeugdige veelplegers niet, zijn de resultaten vooral gebaseerd op de data van de studenten. In eerder onderzoek is het neutralisatieproces nog niet in kaart gebracht, de thema’s die hieronder worden aangehaald, zijn dan ook uitsluitend uit de analyse naar voren gekomen.

Figuur 1. Het neutralisatieproces

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

In figuur 1 is het neutralisatieproces uitgetekend. Hieronder wordt het neutralisatieproces nog een keer stap voor stap beschreven aan de hand van belangrijke thema's.

Situatie

De situatie is eigenlijk het startpunt voor het proces. In deze situatie kan onconventioneel gedrag worden vertoond en dit gedrag kan geneutraliseerd door de jongere om ervoor te zorgen dat zijn zelfbeeld intact blijft. In dit figuur is ervan uitgegaan dat het een nieuwe situatie voor de jongere is, maar in principe kan het ook gaan over een situatie die in het heden, de toekomst of het verleden ligt. Het kan een langdurige periode beslaan of een momentopname.

Externe invloeden

Uit de analyse is naar voren gekomen dat, voordat het neutralisatieproces van start gaat, twee externe invloeden van belang zijn: bewustzijn en onder invloed zijn. Met bewustzijn wordt bedoeld of de jongere in kwestie bewust is van het feit dat zijn gedrag onconventioneel is of dat het gedrag verboden is bij de wet. Als hij hier bewust van is, gaat hij op een andere manier het proces in, dan wanneer hij hier niet van bewust is. Meerdere respondenten gaven aan dat ze zich er niet bewust van waren dat downloaden illegaal is, waardoor ze dit niet van te voren hoefden te neutraliseren: *“o ja ik stream nog wel eens, maar ik ben me er niet bewust van dat het illegaal is (Daan, student).”*

Ook of de jongere onder invloed is, heeft effect op de manier waarop de jongere het proces ingaat. Met onder invloed wordt inname van drank en/of drugs bedoeld. Hierdoor wordt de jongere minder bewust van zijn illegale of onconventionele gedrag. De respondenten geven veelal aan dat ze door de alcohol en drugs minder over hun gedrag nadenken, waardoor neutralisatie van te voren niet meer nodig is: *“dat is vaak dan met alcohol als je de volgende dag wakker wordt denk je wel van ja dan is dat normale beseft er weer van ja zo werkt het niet (Theo, student)”. Er komt ook naar voren dat sommige respondenten hun beschonken toestand in hun neutralisatie verwerken. In hetzelfde interview zegt de respondent: “Ja, ik was op dat moment echt dronken, en dan geef je de schuld ook vaker aan alcohol. Dat doe ik best wel vaak eigenlijk.(Kaj, student)”* Uit de interviews met voormalig jeugdige veelplegers komt verschillende keren naar voren dat onder invloed zijn ook een strategie kan zijn om minder te hoeven nadenken: *“[Maakte dat (alcohol inname) het makkelijker?] Ja zeker. [Waarom dan?] Ja ik weet niet, omdat je dan een beetje stopt met nadenken. (Mounir, voormalig jeugdige veelpleger)”. Als de jongere wél bewust is van zijn onconventionele gedrag en als hij niet onder invloed is, dan zijn er nog bepaalde voorwaarden waaronder de neutralisatie doorzet.*

Voorwaarden

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Uit de interviews zijn twee voorwaarden naar voren gekomen waaronder gedrag geneutraliseerd kan worden. Als eerste moet het gedrag wel binnen de morele grens van de persoon blijven. Bijna alle respondenten geven namelijk aan dat ze niet elk gedrag zouden kunnen neutraliseren. Persoonlijke schade wordt vooral als leidraad genomen. Deze respondent reageert op de vraag wat voor hem dan niet te neutraliseren valt: *“Ja, vooral dingen waarmee je andere mensen er bij betreft of zo, of wanneer het echt nadelig is voor andere mensen: dus dat is bijvoorbeeld met stelen zo”* (Leonard, student). De tweede voorwaarde hangt samen met de eerste voorwaarde. De situatie en het gedrag moet voor de persoon zelf enigszins in grijs gebied liggen. De neutralisatie wordt vooral ingezet bij twijfelachtige keuzes: *“Mh, ik pas het toe bij.. dubieuze keuzes. Dus keuzes waarvan het onduidelijk is voor mijzelf of het goed of slecht is, maar dat ik het toch wil doen, omdat ik dan zelf erop vooruit kan gaan of omdat ik daar even zin in heb. (Simon, student)”* Als het gedrag in de situatie dus niet binnen de morele grens ligt van de persoon en het gedrag ligt niet in grijs gebied, dan zal de persoon waarschijnlijk niet verder gaan in het neutralisatieproces.

Moment

Het moment waarop geneutraliseerd wordt, is dus afhankelijk van de externe invloeden bewustzijn en onder invloed zijn. Als de jongere er zich bewust van is dat zijn gedrag onconventioneel is, maar het gedrag ligt voor hem in grijs gebied, dan zal hij zijn gedrag van te voren neutraliseren. Dit gebeurt vooral in nieuwe situaties, bijvoorbeeld als de jongere voor het eerst illegaal gaat downloaden. Student Kaj geeft aan: *“Ja, ik heb dat [neutraliseren] ook wel eens van te voren, maar meestal doe ik het dan niet, naja alleen met downloaden dan. Want als ik het van te voren heb, dan heb ik meestal heb ik wel in de gaten dat het niet mag... Ja, het ligt er wel een beetje aan van wat het is..”*. Respondent Naud geeft aan dat hij bijna altijd van te voren neutraliseert: *“Je kan niet het al doen en dan achteraf denken waarom heb ik dit gedaan.. naja ik laat het op die manier goedpraten zeg maar (Naud, student).”*

Er komt naar voren dat er tijdens het gedrag bijna niet geneutraliseerd wordt, maar dat juist op dat moment de redematies weggedrukt worden. Hierdoor ontstaat een soort ‘ontkenning’ over het gedrag. Er wordt minder aandacht besteed aan de neutralisaties op dat moment: *“ik denk in mijn geval met dit soort dingen dat je dat deels wel over nadent, maar tijdens de handeling als je het doet, dat je dan juist dat niet zo heel erg bewust bent en je argumenten een beetje wegstopt. (Theo, student)”* Als reden wordt gegeven dat als het bewustzijn niet wordt weggedrukt, men het gedrag niet zou kunnen doorzetten.

De persoon kan zijn gedrag neutraliseren ook nadat hij dit van te voren al

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

geneutraliseerd heeft. Dit kan na evaluatie, deze wordt hieronder besproken. Daarnaast kan de jongere zijn gedrag daarna neutraliseren, omdat hij tijdens het gedrag onder invloed was. Zoals hiervoor besproken kan het onder invloed zijn zelf ook een neutralisatie zijn na het gedrag. De neutralisatie na het gedrag kan ook op de lange termijn, bijvoorbeeld bij het terugkijken naar een situatie in het verleden. De drie momenten hierboven, van te voren, tijdens en na, zijn vooral gericht op neutralisatie naar zichzelf, bij neutralisatie in confrontatie wordt er vooral geneutraliseerd naar anderen.

Als de jongere wordt geconfronteerd met zijn onconventionele of illegale gedrag, kan deze zijn gedrag gaan neutraliseren. Confrontatie kan ontstaan door o.a. vrienden van de jongere, ouders, omstanders en spotjes van de overheid: *“Ja, dat is voornamelijk wanneer je met mensen erover discussieert of als je eh, ja er zijn wel gewoon prikkels voor. Eh een internetartikel [...] en dan ga je wel eens keer denk van he waar ben ik nou mee bezig. (Marcel, student)”* Als de persoon onbewust is van dat zijn gedrag als onconventioneel wordt gezien, kan hij hiervan bewust worden door confrontatie. Door de confrontatie in het interview wordt er ook geneutraliseerd richting de onderzoeker. Dit wordt verscheidene keren aangegeven in de interviews op de vraag wanneer de respondenten deze neutralisaties ontwikkelen: *“Ja, nu voor het eerst eigenlijk. Ik had er nog nooit over nagedacht dat het downloaden illegaal- eigenlijk gewoon diefstal is. (Michiel, student)”*

Evaluatie

De neutralisaties van te voren, tijdens en na kunnen overlopen in elkaar, als er tijdens elke evaluatie wordt besloten dat er goed gehandeld is. Deze evaluatie hoeft niet bewust te zijn, maar kan ook onbewust gebeuren. Na elk neutralisatie kan geëvalueerd worden of het gedrag terecht is geneutraliseerd. Uit de interviews komt naar voren dat de jongere tot de conclusie kan komen dat hij zijn gedrag eigenlijk niet had mogen neutraliseren, of dat zijn neutralisatie correct is. Er zijn drie factoren gevonden die deze evaluatie kunnen beïnvloeden: zelfreflectie, inzicht en consequenties. Door zelfreflectie kan de jongere redeneren dat hij zijn gedrag eigenlijk aan het goedpraten is. Als hij dit merkt, dan kan hij de neutralisatie ook beter stoppen. Deze respondent geeft blijk van zelfreflectie: *“Ja, nee ehm. Ja dat is wel hypocriet eigenlijk [...] Want je staat het jezelf toe dat je het wel mag kopen, maar je vindt het eigenlijk wel goed dat die regel er is. (Leonard, student)”* Met inzicht wordt bedoeld dat de persoon meer inzicht krijgt in de gevolgen van zijn gedrag, waardoor bepaalde neutralisaties niet meer toegepast kunnen worden. Deze factor is ook gevonden bij voormalig jeugdige veelplegers. Voormalig jeugdige veelpleger Jordan geeft bijvoorbeeld aan bij inbraak: *“Ik besepte me ook nooit dat, stel dat ik bij jou in zou breken, dat het bij jou echt een impact kan hebben, want ja,*

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

thuis moet je je eigenlijk echt veilig kunnen voelen”, nadat bij zijn moeder was ingebroken. Met consequenties wordt bedoeld dat de persoon, door het ervaren van consequenties, meer inzicht kan krijgen in de gevolgen van zijn gedrag. Als de jongere zijn neutralisatie identificeert als incorrect, dan kiest hij voor de ‘uitgang’, anders komt hij in een ‘vaste mindset’.

Uitgang

Als de persoon realiseert dat zijn neutralisatie incorrect is, dan kan hij deze neutralisatie laten gaan. Vaak komen hier schuldgevoelens bij kijken. De persoon heeft hierbij twee keuzes: of hij geeft toe dat zijn neutralisatie verkeerd was, of hij kiest voor een andere strategie: postponement. Bij deze strategie worden schuldgevoelens weggedrukt (Cromwell & Thurman 2003). De persoon geeft toe dat hij fout zat, maar drukt zijn schuldgevoelens hierbij weg: *“Meestal probeer ik het gewoon weg te drukken, want het is niet fijn om na te denken van: ja oke het is vervelend...(Kaj, student)”*

Vaste mindset

Uit de analyse is naar voren gekomen dat wanneer de persoon na de evaluatie blijft vasthouden aan zijn neutralisatie, deze neutralisatie op een gegeven moment een vaste mindset wordt. Hiermee wordt bedoeld dat er geen bewuste neutralisatie meer hoeft plaats te vinden: het past nu binnen de vaste normen waarden. Alle respondenten gaven dit aan: *“Daar heb je dan een keer je gedachten op vastgezet en je mening over gevormd en daarna denk je er niet echt meer over (Eduard, student)”*.

Context

Uiteindelijk moet het neutralisatieproces in een bredere context worden geplaatst. Het land waar de persoon zich in bevindt, is van invloed omdat daar bijvoorbeeld bepaalde grijze gebieden zijn in de wet of sommige gedragingen gedoogd worden. Uit de interviews kwam ook naar voren dat sommige neutralisaties mogelijk sociaal aangeleerd kunnen zijn.

In dit onderzoek zijn de resultaten besproken aan de hand van een analyse van 40 semigestructureerde interviews. Deelvraag één kan bevestigend beantwoord worden; in beide groepen wordt neutralisatie toegepast. Alle respondenten hebben gedurende het interview meer dan één neutralisatietechniek toegepast. Bij de behandeling van deelvraag twee is naar voren gekomen dat er 10 neutralisatietechnieken zijn gebruikt waarbij ‘beroep op hogere loyaliteiten’, ‘rechtvaardiging bij vergelijking’ en ‘veroordelen van de veroordelaars’ vaker worden toegepast door de voormalig jeugdige veelplegers. De technieken, ‘claim van het normaal zijn’, ‘ontkenning van de noodzaak van de wet’, ‘metafoor van de ledger’ en

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

‘ontkenning van negatieve intentie’ worden vooral gebruikt door de studenten. De ‘ontkenning van verantwoordelijkheid’, ‘ontkenning schade’ en ‘ontkenning van slachtoffer’, worden door beide groepen gebruikt. De technieken worden verschillend ingezet onder de twee groepen. De bespreking van de derde deelvraag heeft meer inzicht gegeven in hoe het neutralisatieproces verloopt, waarbij het ontwikkelen van een ‘vaste mindset’ een belangrijk thema is.

Conclusie

In dit onderzoek zijn 20 studenten en 20 voormalig jeugdige veelplegers met elkaar vergeleken wat betreft de toepassing van neutralisatie. De neutralisatietheorie, ontwikkeld door Sykes en Matza (1975), is al frequent onderzocht in de criminologie (Maruna & Copes, 2005). Wat echter uitblijft is beschrijvend én vergelijkend onderzoek dat zich focust op de invloed van de achtergrond bij neutralisatie en op de context waarin neutralisatie plaatsvindt. Ook is er geen duidelijk beeld vanuit de wetenschap over de timing van neutralisatie: hoe verloopt het neutralisatieproces? Uit het onderzoek van Barlow, Warketin, Ormond en Dennis (2013) komt naar voren dat kennis over neutralisatie ingezet kan worden om in verschillende werkvelden tot beter beleid te komen. Meer inzicht in de toepassing van neutralisatie bij groepen met verschillende achtergronden is dus van maatschappelijke relevantie. Dit onderzoek geeft meer inzicht in hoe het neutralisatieproces in zijn werk gaat en hoe twee groepen met een groot verschil in achtergrond, het al dan niet hebben van een crimineel verleden, verschillen in de toepassing van neutralisatie. Hieronder zullen de drie deelvragen besproken worden, waarna uiteindelijk de onderzoeksvraag beantwoord wordt.

1. “Wordt neutralisatie toegepast onder beide groepen?”

Deze vraag kan bevestigend worden beantwoord. De studenten en jeugdige veelplegers gebruiken beide neutralisatietechnieken. Deze bevinding komt overeen met de bevindingen uit het literatuuronderzoek uitgevoerd door Maruna en Copes (2005).

2. “Hoe verschillen de groepen van elkaar in welke neutralisatietechnieken er worden toegepast?”

Uit de interviews is naar voren gekomen dat de respondenten verschillen van elkaar met betrekking tot welke neutralisatietechnieken ze toepassen. Tevens worden andere thema's ingezet bij de neutralisatie. De neutralisatietechnieken die vooral worden gebruikt door voormalig jeugdige veelplegers zijn: beroep op hogere loyaliteiten, rechtvaardiging bij vergelijking en veroordelen van de veroordelaars. De techniek beroep op hogere loyaliteiten wordt vooral ingezet bij geweldsdelicten. De jongere moet geweld tegen zijn vrienden altijd

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

wreken, dit wordt gezien als een 'code' in de vriendschappen. Deze redenaties komen overeen met redenaties beschreven door Sykes en Matza (1957). Rechtvaardiging bij vergelijking wordt ingezet door de voormalig jeugdige veelpleger om zijn criminele carrière te neutraliseren, waarbij wordt gefocust op zijn delictkeuze. Deze techniek is gevonden bij winkeldiefstal (Cromwell & Thurman, 2003), maar kan worden toegepast op een scala aan delicten. Het veroordelen van de veroordelaars wordt ook toegepast op verschillende delicten. Mogelijk wordt deze vooral toegepast door de voormalig jeugdige veelplegers, omdat zij minder vertrouwen hebben in het juridische systeem en actors (Hurst & Frank, 2000). De neutralisatietechnieken die vooral worden gebruikt door voormalig jeugdige veelplegers hebben gemeen dat ze een bepaalde verschuiving in normen en waarden laten zien. Er wordt beroep gedaan op hogere normen en waarden en er wordt geneutraliseerd vanuit onconventioneel gedrag. Mogelijk is dit de tussenstap van het neutraliseren van onconventioneel naar het neutraliseren van conventioneel gedrag.

De technieken, de claim van het normaal zijn, ontkenning van de noodzaak van de wet, de metafoor van de ledger en de ontkenning van negatieve intentie worden vooral gebruikt door de studenten. De claim van het normaal zijn wordt gebruikt bij verschillende overtredingen. Dit komt overeen met voorgaand onderzoek naar verschillende criminele gedragingen (Cromwell & Thurman, 2003; Moore & McCullen, 2009). Door voormalig jeugdige veelplegers wordt bij deze techniek verwezen naar hun subcultuur. Ontkenning van de noodzaak van de wet wordt vooral gebruikt bij verkeersovertredingen. Zoals al eerder beschreven zit bij deze techniek een probleem bij de interpretatie. De metafoor van de ledger wordt bij verschillende overtredingen gebruikt en wordt ook gebruikt in door henzelf aangegeven immorele gedragingen zoals niet-vegetarisch eten of recyclen. Deze twee gedragingen zijn al eerder in verband gebracht met neutralisatie (Hansmann, Bernasconi Smieszek, Loukopoulos & Scholz, 2006; McGregor, 2008). Ontkenning van de negatieve intentie wordt vooral in combinatie met kattenkwaad en bij diefstal gebruikt.

Ontkenning van verantwoordelijkheid, ontkenning schade en ontkenning van slachtoffer, worden door beide groepen gebruikt. Ontkenning verantwoordelijkheid wordt vooral door de voormalig jeugdige veelplegers gebruikt. De thema's hierbij zijn het gebrek aan geld, verkeerde vrienden en de wijk waarin ze zijn opgegroeid, waarbij de gehele criminele carrière wordt geneutraliseerd. Ook voormalig jeugdige veelplegers die aangaven gestopt te zijn met criminele gedragingen, blijven hun criminele carrière neutraliseren. Dit zou mogelijk kunnen wijzen op een bepaalde zelfbescherming. Studenten gebruiken deze neutralisatie vooral bij illegaal downloaden. Dit komt niet terug in het onderzoek van Moore

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

en McCullen, (2009). Ontkenning van schade wordt juist meer gebruikt door de studenten bij verschillende vormen van gedragingen. Deze neutralisatietechniek is eerder gevonden in combinatie met diefstal (Cromwell & Thurman, 2003) en illegaal downloaden (Moore & McCullen, 2009). De voormalig jeugdige veelplegers gebruiken deze neutralisatie bij vermogensdelicten. Ontkenning van het slachtoffer wordt ook door beide groepen gebruikt en vooral in combinatie met geweldsdelicten.

De 10 neutralisatietechnieken, gebruikt door de respondenten, kunnen mogelijk onderscheiden worden in subklassen. Zoals hierboven beschreven is, worden de eerste drie neutralisatietechnieken, onderscheiden door Sykes en Matza (1957), door beide groepen gebruikt. Mogelijk zijn dit de kern neutralisatietechnieken en zijn de twee andere neutralisatietechnieken van Sykes en Matza en degene die later zijn geïdentificeerd door verschillende onderzoekers, een uitbreiding op deze drie. Daarnaast zou wellicht onderscheid gemaakt kunnen worden tussen ‘conventionele’ neutralisatietechnieken en ‘glijdende’ neutralisatietechnieken. De conventionele neutralisatietechnieken, vooral gebruikt door de studenten, impliceren dat de normen en waarden van de persoon gelijk zijn aan die van de samenleving. Deze neutralisatietechnieken zijn in lijn met het uitgangspunt van Sykes en Matza (1957), dat jeugddelinquenten conventionele normen aanhangen, maar bepaald gedrag neutraliseren. De ‘glijdende’ neutralisatietechnieken laten echter een verschuiving zien in de normen en waarden van de persoon. Er wordt al in bepaalde mate geaccepteerd dat het onconventioneel gedrag is. Deze glijdende neutralisatietechnieken worden meer gebruikt door de voormalig jeugdige veelplegers. Veroordelen van de veroordelaars is een meer ‘glijdende’ neutralisatietechniek, waar ‘ontkenning van negatieve intentie’ een meer ‘conventionele’ techniek is. Met dit onderscheid en met de gevonden ‘omgekeerde’ neutralisaties, kan voorzichtig gesteld worden dat de basis van Sykes en Matza (1957) mogelijk niet geheel correct is.

Omgekeerde neutralisaties zijn namelijk bij beide groepen gevonden. Dit komt overeen met de bevindingen uit het onderzoek van Topalli (2005). Er zijn twijfelgevallen geïdentificeerd die niet voldeden aan de controlevraag. Deze twijfelgevallen zijn eerder geïdentificeerd door Christenen (2010), maar ondanks zijn kritiek op de interpretatie van de onderzoeker op neutralisatie, bleken weinig neutralisaties twijfelgevallen te zijn. De twijfelgevallen zijn vooral redentaties die buiten de wet vallen, maar niet immoreel zijn. De wet reflecteert niet altijd de normen en waarden van de samenleving.

De groepen verschillen van elkaar in wat voor thema's ze tijdens de neutralisatie aanhalen. Belangrijke thema's bij voormalig jeugdige veelplegers zijn geld, vrienden en de

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

wijk. Bij studenten worden bredere thema's aangehaald, zoals 'het systeem', of de maatschappij. Omdat er vrijwel geen vergelijkend onderzoek is gedaan naar de verschillen tussen groepen in de toepassing van neutralisatie, is het lastig deze resultaten te interpreteren binnen een wetenschappelijk kader. Een mogelijke verklaring voor de verschillen tussen de studenten en voormalig jeugdige veelplegers is dat neutralisaties wellicht sociaal aangeleerd zijn. De sociale omgeving heeft dan invloed op welke neutralisatietechnieken worden gebruikt en hoe deze worden ingezet. Opvoeding zou een rol kunnen spelen bij de toepassing van neutralisatie. Sykes en Matza (1957) besteden hier binnen hun theorie onvoldoende aandacht aan.

3. “Wat zijn factoren die meespelen bij het neutralisatieproces en hoe komt het neutralisatieproces tot stand?”

Deze deelvraag is alleen van toepassing op de studenten, omdat in de interviews met de voormalig jeugdige veelplegers niet is gevraagd naar het proces van neutralisatie. Er zijn echter wel verschillende factoren in het neutralisatieproces, die ook van toepassing kunnen zijn bij de voormalig jeugdige veelplegers. De externe factor bewustzijn is al eerder gevonden als een beïnvloedende factor op het neutralisatieproces (Copes, 2003). Verdere factoren zijn nog niet eerder geïdentificeerd. Uit de analyse is naar voren gekomen dat er een verschil is tussen het neutraliseren naar de persoon zelf en naar anderen. Het is belangrijk dit onderscheid te maken, omdat personen mogelijk verschillen van elkaar in welke vorm dominant is. Zelfreflectie is één van de drie factoren die de neutralisatie kan stoppen. In het onderzoek van Barlow, Warketin, Ormond en Dennis (2013) is naar voren gekomen dat beleid gericht op zelfreflectie bij het gebruik van neutralisatie, inderdaad kan helpen bij preventie van het gebruik van neutralisatie. Uit de analyse is naar voren gekomen dat er een vaste mindset kan ontstaan, waardoor de jongere uiteindelijk niet opnieuw het neutralisatieproces hoeft door te gaan. Dit kan een indicatie zijn dat de neutralisatietheorie mogelijk geen primaire deviantie, maar secundaire deviantie voorspelt (Vito & Maahs, 2012).

In dit onderzoek is getracht de onderzoeksvraag: “Hoe en waarin verschillen studenten en voormalig jeugdige veelplegers van elkaar in de toepassing van neutralisatie?” te beantwoorden. De groepen verschillen van elkaar in welke neutralisatietechnieken ze toepassen, de studenten passen meer 'conventionele' technieken toe, waar de voormalig jeugdige veelplegers meer 'glijdende' technieken toepassen. Deze verschillen kunnen mogelijk verklaard worden aan de hand van omgevingsfactoren zoals de verkregen opvoeding van de jongeren. Door het in kaart brengen van het neutralisatieproces zijn belangrijke

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

factoren naar voren gekomen waar beleid, gericht op het verminderen van recidive, zich mogelijk op kan focussen.

Discussie

In dit onderzoek is naar voren gekomen dat de studenten en voormalig jeugdige veelplegers verschillen van elkaar in het gebruik van neutralisatietechnieken. Ook verschillen ze in de thema's die ze in deze technieken naar voren halen. Daarnaast is er een poging gedaan om het neutralisatieproces en de factoren die hierop van invloed zijn weer te geven in een eenvoudig schema. Hoewel het neutralisatieproces is onderzocht onder de studenten, is er getracht de factoren die van invloed zijn op het proces van de voormalig jeugdige veelpleger mee te nemen. Vervolgonderzoek, waarbij gevraagd wordt naar het neutralisatieproces van deviante jongeren, zou een meer integrale weergave van het neutralisatieproces kunnen geven. Bij het interpreteren van de resultaten van dit onderzoek moeten verschillende beperkingen in ogenschouw worden genomen. Ten eerste is in dit onderzoek alleen de achtergrondfactor 'het al dan niet hebben van een crimineel verleden' meegenomen. Aannemelijk is dat de factor opleidingsniveau ook een grote invloed heeft op het toepassen van neutralisatie. Een hoog opleidingsniveau zou er mogelijk voor kunnen zorgen dat de neutralisatie eerder geaccepteerd wordt door de omgeving. Het zou kunnen zijn dat hoogopgeleiden hun neutralisatie beter weten te beargumenteren, naar zichzelf en naar anderen. Deze factor kan dus invloed hebben op hoe neutralisatie wordt toegepast en geaccepteerd. Vervolgonderzoek zou hier meer uitsluitsel over kunnen geven.

Daarnaast is in dit vergelijkend onderzoek gebruik gemaakt van een secundaire bron. Dit maakt dat de 40 interviews die uiteindelijk geanalyseerd zijn, niet volledig met elkaar vergeleken kunnen worden. Hierdoor zijn aantallen en percentages bij het gebruik van neutralisatietechnieken weggelaten, omdat het een vertekend beeld zou kunnen geven. Getracht is om de verschillen zo goed mogelijk te beschrijven. Vervolgonderzoek waarbij voormalig jeugdige veelplegers tevens worden gevraagd naar hun neutralisatietechnieken zou waardevol zijn.

Tevens is er gebruik gemaakt van een *convenience* steekproef, waardoor er een mogelijke selectiebias heeft plaatsgevonden (Neuman, 2014). Ook kunnen de jongeren in de interviews sociale wenselijk gedrag hebben vertoond. Bij de secundaire data is dit getracht te verminderen door bij elk interview te noteren in hoeverre de jongere de indruk wekte de waarheid te spreken en of hij zich op zijn gemak voelde. Doordat de achtergrond van de onderzoeker overeenkomt met de achtergrond van de geïnterviewde studenten, wordt

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

verwacht dat de sociaal wenselijkheid gereduceerd is (Neuman, 2014).

Ten vijfde blijft bij onderzoek naar neutralisatie de beperking van de interpretatie van de onderzoeker (Christenen, 2010). In dit onderzoek is hier zoveel mogelijk aandacht aan besteed, maar interpretatie van neutralisatie stopt niet alleen bij het identificeren van neutralisatie, daarnaast moet ook geïdentificeerd worden welke neutralisatietechniek de persoon gebruikt. Hiervoor is een goed begrip nodig van wat de persoon met zijn neutralisatie bedoelt. Een bijkomend probleem is dat de neutralisatietechnieken teveel op elkaar zouden lijken (Maruna & Copes, 2005). Deze beperking is ook naar voren gekomen in dit onderzoek, maar er is voor gekozen om de neutralisatie onder de best passende neutralisatietechniek te labelen. Ook om deze reden is ervoor gekozen geen percentages en aantallen weer te geven bij de neutralisatietechnieken.

In dit onderzoek is getracht zo goed mogelijk de verschillen tussen de studenten en de voormalig jeugdige veelplegers te beschrijven. Voorgaand onderzoek naar de neutralisatietheorie heeft zich gericht op bepaalde deviante gedragingen of op het valideren van de theorie. Er is vrijwel geen vergelijkend onderzoek gedaan naar bepaalde groepen met verschillende achtergronden. In dit onderzoek is het verschil in achtergrond gespecificeerd als het verschil in het al dan niet hebben van een crimineel verleden. Het vergelijkende aspect maakt dat dit onderzoek uniek is, maar heeft als gevolg dat het lastig is om de resultaten af te zetten tegen voorgaand onderzoek. Er zijn opmerkelijke verschillen in neutralisatie naar voren gekomen bij beide groepen die vragen om vervolgonderzoek. Er is tevens getracht een weergave van het neutralisatieproces te geven, wat in voorgaand onderzoek nog niet gelukt is. Neutralisatie wordt door iedereen toegepast, maar begrip over hoe het voorkomt en hoe het proces verloopt is van maatschappelijk belang en kan uiteindelijk zorgen voor betere beleidsimplicaties.

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Referenties

- Agnew, R. (1985). Neutralizing the impact of crime. *Criminal Justice and Behavior*, 12(2), 221-239.
- Barlow, J. B., Warketin, M., Ormond, D., & Dennis, A. R. (2013). Don't make excuses! Discouraging neutralization to reduce IT policy violation. *Computers and Security*, 39, 145-159.
- Beerhuizen, M.G.C.J., Tollenaar, N., & van der Laan, A.M. (2016). *Monitor veelplegers 2016: Transitie van de oude naar de nieuwe definitie van zeer actieve veelpleger, methodologische onderbouwing*. Den Haag: WODC
- Boeije, H. R. (2010). Analysis in Qualitative Research (93-114, 140-146). Thousand Oaks, LA: Sage Publications.
- Christensen, T. (2010). Presumed guilty: Constructing deviance and deviants through techniques of neutralization. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 31(6), 552-577.
- Coleman, J. W. (1985). *The criminal elite: The sociology of white collar crime*. New York, NY: St. Martin's Press.
- Copes, H. (2003). Societal attachments, offending frequency, and techniques of neutralization. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 24(2), 101-127.
- Copes, H., Vieraitis, L., & Jochum, J. M. (2007). Bridging the gap between research and practice: How neutralization theory can inform Reid interrogation of identity thieves. *Journal of Criminal Justice Education*, 18(3), 44-459.
- Cromwell, P., & Thurman, Q. (2003). The devil made me do it: Use of neutralization by shoplifter. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 24(6), 535-550.
- Decorte, T., & Zaitch, D. (2010). *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (108, 109, 126-133). Leuven: Uitgeverij Acco.
- Donker, A. G., & Slotboom, A. (2015). Adolescentie en delinquentie. In I. Wijers & C. Elaerts (Eds.), *Jeugdcriminologie: Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (111-131). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Drie, D. van, Weijers, I., Prop, L., & Huijjer, J. (2013) *Jeugdige veelplegers vijf jaar later*, Willem Pompe Instituut/ U.U., Utrecht.
- Farrington, D. P. (2003). Developmental and life-course criminology: Key theoretical and empirical issues. *Criminology*, 41(2), 221-255.
- Hansmann, R., Bernasconi, P., Smieszek, T., Loukopoulos, P., & Scholz, R. W. (2006). Justifications and self-organization as determinants of recycling behavior: The case of

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

- used batteries. *Journal of Resources, Conservation and Recycling*, 47(2), 133-159.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency* (23-26, 289-305). Oakland, CA: University of California Press.
- Hurst, Y. G., & Frank, J. (2000). How kids view cops: The nature of juvenile attitudes toward the police. *Journal of Criminal Justice*, 28(3), 189-202.
- Klein Schiphorst, A. T. (2013). Students' justifications for academic cheating and empirical explanations of such behavior. *Journal of Social Cosmos*, 4(1), 57-63.
- Klockars, C. B. (1974). *The Professional Fence* (151-160). New York, NY: Free Press.
- Landelijke jeugdmonitor. (2016). *Jaarrapport 2016: Landelijke jeugdmonitor*. Verkregen van: http://jeugdmonitor.cbs.nl/media/215073/Landelijke_Jeugdmonitor_2016_web.pdf
- Lanier, M. M., Henry, S., & Anastasia, D. J. M. (2014). *Essential criminology* (205-220). Oakland, CA: University of California Press.
- Lilly, J. R., Cullen, F. T., & Ball, R. A. (2015). *Criminological theory: Context and consequences* (3-30). London: Sage.
- Maruna, S. (2004). Desistance from crime and explanatory style: A new direction in the psychology of reform. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 20(2), 184-200.
- Maruna, S., & Copes, H. (2005). What have we learned from five decades of neutralization research? *Journal of Crime and Justice*, 32, 221-320.
- McGregor, S. L. T. (2008). Conceptualizing immoral and unethical consumption using neutralization theory. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 36(3), 216-232.
- McQuillan, P., & Zito, N. (2011). It's not my fault: Using neutralization theory to understand cheating by middle school students. *Current Issues in Education*, 13(3), 1-25.
- Meng, C. L., Othman, J., D'Silva, J. L., & Omar, Z. (2014). Influence of neutralization attitude in academic dishonesty among undergraduates. *International Education Studies*, 7(6), 66-74.
- Merton, R. K. (1957). *Social theory and social structure*. New York, NY: Free Press.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Journal of Psychological review*, 100(4), 674-701.
- Moore, R., & McMullan, E. C. (2009). Neutralizations and rationalizations of digital piracy: A qualitative analysis of university students. *International Journal of Cyber Criminology*, 3(1), 441-451.
- Morris, R. G., & Copes, H. (2012). Exploring the temporal dynamics of the

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

- neutralization/delinquency relationship. *Criminal Justice Review*, 37(4), 442-460.
- Neuman, W. L. (2014). *Understanding Research* (46-52, 62-70, 88, 122-125). Londen: Pearson Education.
- Piquero N. L., Tibbetts, S. G., & Blankenship, M. B. (2005). Examining the role of differential association and techniques of neutralization in explaining corporate crime. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 26(2), 159-188.
- Rettinger, D. A., & Kramer, Y. (2009). Situational and personal causes of student cheating. *Research in Higher Education*, 50(3), 293-313.
- Siegel, L. (2013). *Criminology: Theories, patterns, and typologies* (245-250). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Siponen, M., Vance, A., & Willison, R. (2012). New insights into the problem of software piracy: The effects of neutralization, shame, and moral beliefs. *Information and Management*, 49(7), 334-341.
- Sutherland, E. H. (1947). *Principles of criminology* (4th ed.). Philadelphia: Lippincott.
- Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American Sociological Review*, 22(2), 664-668.
- Topalli, V. (2005). When being good is bad: An expansion of neutralization theory. *Criminology*, 43(3), 797-836.
- Vito, G., & Maahs, J. (2012). *Criminology: Theory, research, and policy* (148-160). Sudbury, MA: Jones & Bartlett Learning.

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Bijlage 1

Topiclijst interview

1. Achtergrond

Leeftijd

Educatie

Etniciteit

2. Opvoeding

Jeugd

Gezin

Opvoeding

3. 'Delict' geschiedenis

Wet

Normen en waarden

4. Ingaan op één delict

Redenering

Controle vraag

Verklaring

5. Ingaan op één verklaring

Moment

Wanneer

Meer verklaringen

6. Neutralisatietheorie

Uitleg onderzoek

Hoe neutraliseren

DE TOEPASSING VAN NEUTRALISATIE

Bijlage 2

Lijst met labels in NVivo

- Context
  - Onder invloed
  - Bewustzijn
  - Voorwaarden
    - Morele richtlijnen
    - Grijs gebied
- Proces
  - Verwijdering
  - Na
  - Terugkijken
  - Van te voren
  - Tijdens
  - Nieuw
  - Confrontatie
    - In interview
  - Vaste mindset
- Neutralisatietechnieken
  - Claim normaal te zijn
  - Ontkenning slachtoffer
  - Ontkenning schade
  - Ontkenning verantwoordelijkheid
  - Veroordeling van de veroordelaars
  - Beroep op hogere loyaliteiten
  - Metafoor van ledger
  - Ontkenning negatieve intentie
  - Rechtvaardiging bij vergelijking
  - Ontkenning Noodzaak van de wet
  - Omgekeerde neutralisatie
  - Twijfelgeval
- Delictonderwerp
  - Verkeersovertredingen
  - Immoreel gedrag
  - Criminele carrière
  - Gewelddelicten
  - Vermogensdelicten
  - Academische onwaarheden
  - Alcohol/drugs
- Interne processen
  - Consequenties
  - Inzicht
  - Zelfreflectie
- Strategie-geen redenatie
- Sociaal geleerd